

Podpora pro ukrajinské děti, žáky a studenty a specifikace pro metodiku pro ŠPZ:

V této fázi by měly být a věříme, že i jsou, primárními kontakty pomoci neziskovky – proudí tam asi i stále značná část finanční pomoci dobrovolníků, jsou to organizace schopné nabídnout a poskytnout komplexní a pro uprchlíky aktuálně zcela zásadní služby a pomoc.

V situaci, v níž se příchozí ocitají, bude řešení vzdělávacích potřeb jejich dětí pravděpodobně až na dalším místě a mělo by přijít až v době, kdy jsou děti již relativně v klidu. Podporu by měly dostat (a opět věříme, že i dostávají) veškeré dobrovolnické či jiné mimoškolní kluby, aktivity.

V těchto fázích nejsme pro uprchlíky "volba č. 1". Čím bychom mohli být užiteční?

- Je válka - tato skutečnost nějak působí na každého z nás.
- Školy a pedagogové se během několika měsíců budou potýkat s nutností přijmout a vzdělávat ukrajinské děti, a to v nejrůznějších podmínkách.
- Školy využijí postup dle §20 ŠZ.

S ohledem na to můžeme nabídnout intenzivnější metodickou podporu školám při práci se třídami (práce s aktuálními tématy), nabídnout společnou platformu pro podporu pracovníků školních poradenských pracovišť i samotných pedagogů, individuální podporu dětem, které se těžko vyrovnávají s krizí, příp. jejich rodičům (jak s dětmi o tématech mluvit).

Potřeby škol ve svých oblastech si jednoduchou formou sami zmapujeme a následně se pokusíme adekvátně reagovat.

(Za stávající situace doufáme, že od nás nikdo neočekává nějaké "vyšetřování" a vydávání Doporučení ŠPZ na výuku ČJ jako jazyka cizího - to bude muset být opravdu řešeno jinak).

Doporučujeme začlenit žáky UA mezi vrstevníky a tím jim napomoci ke znalosti komunikační češtiny. Otázkou ale zůstává, jestli chtějí v ČR zůstat po dobu konfliktu, či nás používají jako tranzitní zemi, anebo se zde hodlají usadit na delší čas.

Proto uvádíme následující body, které řadíme podle důležitosti:

- a) Výuka komunikační češtiny - zřízení tříd pro výuku ČDJ (mimo krajem pověřené školy, zřizovat třídy dle kumulace žáků UA). Výuka intenzivně 4 – 5 hodin denně po dobu min. jednoho měsíce.
- b) Metodické vedení pro pedagogy, kteří budou tyto žáky vzdělávat (není dostatek učitelů ČDJ) – min. jednou za měsíc online školení/ setkání.
- c) Sumář vhodných učebnic, pomůcek a internetových zdrojů pro výuku ČDJ- vše na jednom

místě (rozdělit dle možnosti využití). Případně vytvořit jednoduchou on-line metodickou příručku- např. 10 modelových hodin s možnými odkazy na pomůcky, weby.

- d) Kde to bude možné, využít pro nově příchozí žáky službu tzv. adaptačního koordinátora. V případě zájmu o zajištění tlumočnických služeb a služeb adaptačního koordinátora kontaktovat NPI.
- e) Dále postupovat dle Metodického materiálu MŠMT k poskytování bezplatné jazykové přípravy v předškolním a základním vzdělávání, platnost od 1. 9. 2021.
- f) V další fázi by do toho vstoupily ŠPZ (PPP) a nastavovaly PO do vzdělávání.
- g) Jsme pro vzdělávání skupiny ukrajinských žáků ukrajinským učitelem, aspoň v 1. vlně, to se obejde bez doporučení ŠPZ
- h) Při tvorbě metodiky pak vycházet z PO 3.st. pro žáky s OMJ
- i) MŠMT zajistí všem příchozím dětem intenzivní výuku českého jazyka tak, aby děti mohly k 1. 9. 2022 začít navštěvovat českou školu (MŠ, ZŠ, SŠ) a mělo to pro ně nějaký smysl, že budou alespoň částečně rozumět.
- j) MŠMT by mělo podpořit občanská sdružení, aby cíleně nabízela dětem z Ukrajiny volnočasové aktivity, které by se v určitých aktivitách prolínaly s činnostmi českých dětí.
- k) Zvážit finanční podporu MŠMT organizátorům letních dětských táborů a v případě zájmu vyslat děti na letní tábor, kde by měly možnost rozvíjet jazyk. Musel být alespoň jeden tlumočnický pro děti na pobytu.
- l) Děti z Ukrajiny, pokud budou mít statut uprchlíka, tak mají právo na služby ŠPZ dle aktuálně platné vyhlášky.

Aktuálně se nás nejvíce týká práce se třídami, pomoc metodikům a školním psychologům, a to i tam, kde zatím nové žáky nemají.

Definovat je třeba:

Kdo bude mít kompetenci případně podepsat informovaný souhlas s poskytnutím služby konkrétnímu dítěti, zajistí rodič nebo OSPOD? Definovat, kdo podepíše souhlas, když tu dítě nemá rodiče, ale např. jen tetu, starší sestru apod.

V jakém rozsahu případně může ŠPZ poskytovat krizovou intervenci nebo podpůrnou terapeutickou péči.

Dát ŠPZ seznam tlumočnicků do českého jazyka v jednotlivých regionech s kontakty na ně. Dát jasnou informaci, kdo bude hradit služby překladatelů – NPI ČR.

Definovat, jakou podporu poskytovat ze ŠPZ dětem z Ukrajiny - v plném rozsahu dle našeho ŠZ a vyhlášek?

Potvrdit, zda se jim poskytují poradenské služby zdarma, i když nejsou žáci školy (pokud by to takto šlo, mohlo by se s nimi pracovat v těch 90 ti dnech, ještě před zaškolením a rozvíjet kompetence v Čj). Tyto klienty je nutno pak zohlednit ve výkazech o PPP_ Z 23.

Pro zajištění krizové intervence a psychologické pomoci je nutné mít k dispozici dostatek tlumočnicků - spolupráce s NPI ČR.

Definovat možnosti vhodných podpůrných opatření v doporučení pro školu (bude tlak na pomůcky, asistenty pedagoga, hodiny češtiny - úprava organizace výuky, druhého pedagoga)

- Jaká podpůrná opatření se pro tyto děti očekávají (i z pohledu financování)?

Nezařazovat žáky do škol ihned (ale až ve lhůtě 90 dnů) do ZŠ – v tu chvíli ať se jim věnují jiné organizace. V prvním kroku využít i jiné organizace - Člověk v tísni, CIC ops.

Pokud žáci budou do školy zařazeni - poskytovat PO ihned.

(Vzít na vědomí, že na místech, kde jsou aktuálně, jsou v drtivé většině jen dočasně. Bude tedy následovat přesun jinam. Tak pokud budou zaškolení teď, tak se po změně bydliště změní i spádová škola. Tak by bylo lepší se zaškolením počkat. A v mezidobí rozvíjet kompetence v Čj. Pracovat s dětmi komunitně).

Prodloužit 90-ti denní lhůtu u dětí, které by měly do povinného vzdělávání nastoupit už v červnu (po uplynutí 90-ti dnů) tak, aby se s jejich zaškolením počítalo od 1. 9. 2022 (vědělo by se kolik jich je, v jakém věkovém rozložení, zda se již přesunuly z dočasného ubytování nebo zda se přesunovat budou a kam) – kraje by mohly lépe zareagovat rozšířením seznamu Určených škol pro bezplatnou přípravu do základního vzdělávání žáků cizinců. Přes tyto školy se dítě dostane až ke 200h češtiny pro cizince. Ty hodiny jsou nastaveny na 10měsíců, tak to vychází na 5h týdně – což je to, co můžeme nastavit přes PO na ZŠ (u MŠ jsou to přes PO jen 3h), ale přes tu pověřenou školu jde těch 200h dát ve větší dotaci, více týdně, takže se děti česky naučí rychleji.

Vydefinovat dvě různé skupiny a specifikovat postup u každé skupiny zvlášť.

- 1) Ti, co tu zůstávají u příbuzných nebo někde v ČR (a z nich se bude tvořit skupina těch, kteří se budou vracet zpět – tam by byla lepší ukrajinská učitelka – ukrajinská třída/// a skupina těch, co zde nakonec zůstanou – tam by bylo lepší zařazení do ZŠ + rozvoj Čj od počátku)
- 2) Ti, kteří přes ČR pouze migrují dále do Evropy

MŠ - otázka povinného očkování u dětí pod 5 let, vřazení do speciální třídy - budou zápisy do MŠ - týká se spíše SPC. Jazyková bariéra není důvodem vřazení do spec. třídy.

Využít formu „ukrajinských malotřídek“ ve všech školách

Přes léto jazykové kempy/tábory, zaměřené na Čj a případně na přípravu pro vstup do ZŠ od 1. 9. 2022, možnost využít dobrovolníků

Dlouhodobější využití adaptačních koordinátorů - náhradou za AP - šlo by to přes NPI ? (posílení zaměstnanců NPI)

Častější metodické návštěvy PPP - možnost krizových intervencí v případě potřeby, pokud by ve škole mohl někdo překládat (tlumočnick z NPI).

Podpora nejen pro ZŠ, ale i pro MŠ a SŠ.

Na SŠ přijímat jen ty žáky, kteří zvládnou výuku v češtině. Upozornit školy na prověření znalosti češtiny - aby byl žák schopen zvládat výuku v češtině! Nelze kompenzovat AP. Specifikovat přijímací řízení na SŠ ve druhém a třetím kole.

- Současně je ale potřeba mít řešení pro ty, kteří se na SŠ, SOU, přes jazykovou zkoušku a kapacity škol nedostanou!
- Případně jednat s řediteli ZŠ – aby tyto žáky přijali do 9. ročníku ZŠ, který by si zopakovali (mohli by tak zůstat ve vzdělávání, 10. rokem ŠD, pokud by neprospěli a požádali o prodloužení ŠD) a na SŠ by se hlásili v řádném termínu, do 1. 3. 2023
- riziko: nárůst počtu nezaměstnaných v evidenci ÚP – pokud se nedostanou na SŠ, budou se muset nahlásit na úřad práce, kde nedostanou podporu v nezaměstnanosti a současně nedostanou nabídku na rekvalifikaci (většina je nastavena na věk 18+) a nedostanou ani nabídku na zaměstnání – zde je také požadavek zaměstnavatelů na věk; návrat do vzdělávání se nedaří ani při spolupráci s odděleními IPS ÚP (informačně poradenských středisek úřadů práce), kde se na tuto skupinu uchazečů o zaměstnání specializují

Možnost práce některým ukrajinským rodičům, co se umí dorozumět s českými organizátory/ učiteli (i třeba v aj) - v rámci skupinek adaptačních koordinátorů, apod.

Doporučujeme vytvořit flexibilní pracovní skupinu, která bude postupně a přiléhavě reagovat na potřeby terénu, tedy ŠPZ, dětí z Ukrajiny a škol.

V Liberci dne 7. 3. 2022

Za ApPPP Mgr. Jana Hlavová